

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Képlékenyalakítás – 4. előadás

Lemezalakítás

Prof. Dr. Tisza Miklós
Miskolci Egyetem

Képlékenyalakítás 1 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

A lemezalakítás fogalma, csoportosítása

- definíció
  - geometriai definíció
  - technológiai definíció
- csoportosítása
  - az alakítás jellege szerint
    - » anyagsztésválasztással végzett
    - » a térbeli kiterjedést megváltoztató (alakadással) végzett lemezalakító műveletek
  - a szerszám mozgása szerint
    - » forgó szerszámokkal
    - » alternáló szerszámokkal
    - » mozgást nem végző szerszámokkal

Képlékenyalakítás 2 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Anyagsztésválasztó műveletek

- kivágás,
- lyukasztás
- darabolás,
- leszabás,
- kicsipés,
- hasítás,
- bevágás,
- pontossági vágás
  - finomkivágás
  - borotválás
  - utánvágás, stb.

Képlékenyalakítás 3 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

A térbeli kiterjedést megváltoztató (alakadással) végzett lemezalakító műveletek

- Hajlítás
  - egyengetés
  - kihajlítás
  - élhajlítás
- Hengerítés
  - Hagyományos
  - Spirálvarratos csöhengeres
  - hullámosítás
- göngyöltés
- korckötés

Képlékenyalakítás 4 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

A térbeli kiterjedést megváltoztató (alakadással) végzett lemezalakító műveletek

- Mélyhúzás
- Nyújtóhúzás
- Mélynyomás
- Alaknyomás
  - bordázó alaknyomás
  - teljes felületi alaknyomás

Képlékenyalakítás 5 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

A térbeli kiterjedést megváltoztató (alakadással) végzett lemezalakító műveletek

- Peremezés
  - külső-belső peremezés
  - perembővítés
  - peremszűkítés

Képlékenyalakítás 6 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

A lemezalakítás anyagai

<ul style="list-style-type: none"> • alakjuk szerint <ul style="list-style-type: none"> – táblalemez – lemezcsík – szalag (keskeny szalag tekercsben) – lemeztekerccs (széles szalag) – tárcsa – fólia 	<ul style="list-style-type: none"> • anyagminőségük szerint <ul style="list-style-type: none"> – ötvözetlen lágyacél (C<0.2%) – gyengén ötvözött acél – alumínium és ötvözetei – réz és ötvözetei – egyéb ötvözetek
---	--

Képlékenyalakítás 7 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Lemezanyagok szabványos jelölése

- a szabványos jelölés tartalmazza
  - a lemez típusát
  - vastagsági tűrés fokozatát
  - méretét
  - anyagminőségét
  - alakíthatósági fokozatát
  - szabványszámát
- példák:
  - "Finomlemez B 1,00x1000-2000 M2H MSZ EN 10130"
  - "Acélszalag 30x0.8 f MSZ 4213: ASZ 1 K 40 M"

Képlékenyalakítás 8 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Anyagsztésválasztó műveletek

- Az anyagsztésválasztással végzett lemezalakító műveletek két nagy csoportja
  - Az ollón végzett vágások, illetve
  - A vágószerszámban végzett vágóműveletek

Képlékenyalakítás 9 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Ollón végzett vágások

- Az anyagszétválasztó műveletek között fontos szerepe van az ollón végzett vágásoknak.
- Leggyakrabban a további alakító eljárások kiinduló gyártmányaként szolgáló lemezcsíkok teríték előállítására szolgálnak.
- Az ollón végzett vágások leggyakrabban alkalmazott gépe a táblaolló, amely táblalemezek egyenes vonal mentén való szétvágására, darabolására alkalmas.
- A darabolás fogalma alatt a lemezalakításban az anyag nem zárt vonal mentén történő teljes szétválasztását értjük

Képlékenyalakítás 10 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Az ollók osztályozása

- a vágókések (az ollók) vágó éleinek kialakítása szerint
  - » egyenes vonalúak,
  - » ívelték, vagy
  - » kör alakúak,
- a főmozgást illetően
  - » alternáló, vagy
  - » forgómozgást végző
- a vágási vonal szempontjából
  - » nyitott, vagy
  - » zárt vonal, illetve
  - » egyenes, vagy
  - » tetszőleges görbe mentén vágó ollók.

Képlékenyalakítás 11 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Egyenes élű, lengő mozgású táblaolló

Képlékenyalakítás 12 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Vágás ferde élű táblaollóval

- 1 – leszorító elem; 2 – mozgó kés; 3 – álló kés; 4 – ütköző

Képlékenyalakítás 13 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Hasító körröllő vázlata

Képlékenyalakítás 14 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Tárcsavágó körröllő vázlata

Képlékenyalakítás 15 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

A rezgő-vágás elve

Képlékenyalakítás 16 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Vágószerszámokban végzett vágások

A kivágás és a lyukasztás fogalmi értelmezése

a, Kivágás b, Lyukasztás

Képlékenyalakítás 17 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Az anyagsztéválasztás alakváltozási folyamata

- a vágás elve
- a nyírással készült munkadarab felületének elemzése
- Az optimális vágórés értelmezése

Képlékenyalakítás 18 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

A vágás erőtani elemzése

• a vágóerő-út diagram

$$F = k_v \cdot A_{nyírt} \cdot \tau_m = k_v \cdot L \cdot s \cdot \tau_m [N]$$

$$\tau_m = 0,8 R_m$$

$$W_{ai} = \int_0^s F dh = F_{köz} \cdot s = c F_{max} s [J]$$

$$W_{ai} = \int_0^s F dh = F_{köz} \cdot s = c F_{max} s [J]$$

Képlékenyalakítás 19 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

A vágóerő-bélyegelmozdulás diagram különböző anyagminőségekre

Képlékenyalakítás 20 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

A vágóművelet tervezésének lépései

1. **Lemezterv** (elrendezési terv) **készítés:** optimális anyagkihasználás
2. **Sávterv készítés:** műveleti sorrendtervezés
3. **Technológiai paraméterek meghatározása**
  - Vágóerő
  - A vágás munkaszüksége
  - Vágórés meghatározása
  - Nyomásközéppont meghatározása
4. **Szerszámtervezés**
  - Aktív szerszámelemek
    - Geometriai méretezése
    - Szilárdsági méretezés
5. **Alakítógép választás**

Képlékenyalakítás 21 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Lemezterv – Elrendezési terv

- **Fogalma:** a vágandó lemez terítéknek az előgyártmányon való elhelyezését, elrendezését jelenti
- **Célja:** a minél jobb anyagkihasználás biztosítása, *gazdaságos lemezterv* készítése
- **Fő típusai:**
  - hulladékos,
  - hulladékszegény és
  - hulladékmentes lemez-elrendezési terv

Képlékenyalakítás 22 4. előadás

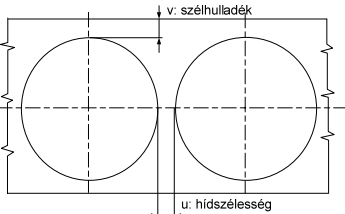

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Hulladékos lemez-elrendezési terv

- A hulladékos elrendezési terv magyarázata
- A szélhulladék és a hulladékhíd fogalma és szükségessége
- A szélhulladék és hídszélesség értékeit befolyásoló tényezők
  - anyagminőség,
  - lemezvastagság
  - hídhosszúság
- Az anyagkihozatali tényező értelmezése és számítása

$$\eta = \frac{A_{\text{összes}} - A_{\text{hulladék}}}{A_{\text{összes}}} = \frac{A_{\text{hasznos}}}{A_{\text{összes}}}$$

Képlékenyalakítás 23 4. előadás

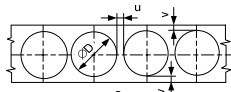
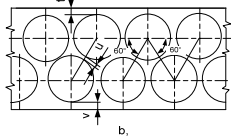
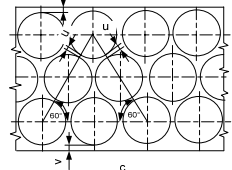

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Hulladékszegény elrendezési tervek

Anyagkihasználás javítása többsoros elrendezéssel

Képlékenyalakítás 24 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Az anyag-kihozatali tényező növelése

A lemezterv optimalizálás lehetőségei

- Eltolással
- Elforgatással
- Tükrözéssel
- Egymásba tolással
- Sávfordítással

Képlékenyalakítás 25 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

Hulladékmentes lemez-elrendezési terv

Hulladékmentes lemez-elrendezési terv készítésének feltételei

- a munkadarabnak rendelkeznie kell legalább egy olyan kontúrszakasszal, amely mentén két szomszédos munkadarab hézagmentesen egymásba tolható;
- a munkadarabnak rendelkeznie kell legalább két párhuzamos egyenes kontúrszakasszal, amelyek az előgyártmány (tábla, szalag, stb.) szélével fedésbe hozhatók.

Képlékenyalakítás 26 4. előadás

Miskolci Egyetem Mechanikai Technológiai Tanszék

A sávterv fogalma

A sávterv tulajdonképpen egy grafikus műveleti sorrendterv, amelyen

- a gyártandó munkadarab előállításához szükséges műveleteket,
- a műveletek térbeli és időbeli egymásutánosságát is mutató módon
- a lemezterv figyelembevételével tudunk elkészíteni.

A sávterven a műveletek sorrendje mellett az ütköztetés módját és helyét is jelölni kell.

Képlékenyalakítás 27 4. előadás

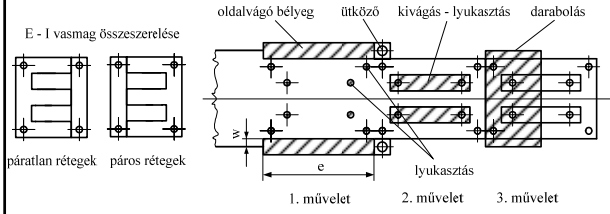

Transzformátor vasmag E és I lemezek gyártásának sávterve
